

Antiga Audiència, dijous 6 d'abril de 2006

A las cinco de la tarde

Panj é asr, Samira Makhmalbaf, 2003

Buscant una idea de futur

La vida després dels talibans

Mohsen Makhmalbaf és un dels directors més prolífics d'Iran. A més de la seva llarga trajectòria fílmica, està modelant una estirp de creadors cinematogràfics a través del projecte *Makhmalbaf Film House*, una espècie d'escola de cinema i productora cinematogràfica heterodoxa. Com resultat d'aquesta iniciativa tota la seva família ha esdevingut cineasta: la seva esposa, Marziyeh, i els seus fills Samira, Maysam i Hana (l'última va dirigir el seu primer film als nou anys). Sense cap dubte, l'obra de Samira és la que fins al moment ha obtingut major reconeixement. Les seves pel·lícules *La pizarra* i *A las cinco de la tarde* van ser guardonades amb el premi del jurat del Festival de Cannes.

Mohsen –l'obra del qual és àmpliament coneguda a nivell

internacional, sobretot com resultat de l'èxit de *Kandahar*– participa activament, com a productor i guionista, en les pel·lícules de Samira. La seva influència resulta evident, tant en els encerts, com en les pífies. Potser l'aspecte en comú més visible que es podria assenyalar com «una marca de família» és la tendència a poetitzar la realitat que filmen, sobretot mitjançant una fotografia preciosista i l'aparició de certes imatges de tints surrealistes. Això no deixa de ser polèmic, si es té en compte que les seves pel·lícules tenen escenaris summament conflictius: Iran, Kurdistan o Afganistan. D'aquí les crítiques dels seus detractors, que l'acusen d'«estetitzar» (recordeu la bellesa dels burkas a *Kandahar*).

També resulta curiosa una altra coincidència: tant l'últim film de Mohsen, *Kandahar*, com *A*

las cinco de la tarde, tenen per escenari l'Afganistà. Què fan dos cineastes iranians filmant la realitat afganesa? Referent a això Samira ha declarat que: «La meua pel·lícula intenta corregir la informació errònia que els polítics i els mitjans van crear. La ràdio i la televisió constitueixen la veu oficial del poder, mentre que el cinema és només un mitjà en el qual l'autor pot posar veu al veritable esperit de la nació.» Deixant de banda la polèmica sobre si un autor pot «posar veu al veritable esperit de la nació», valdria la pena preguntar-se si els Makhmalbaf estan defugint la realitat iraniana o parlant d'ella veladament –a través d'altres contexts– en lloc d'afrontar-la directament.

A las cinco de la tarde es desenvolupa a l'Afganistan posterior a la caiguda del règim talibà. En aquest entorn, marcat per la incertesa que causa la

transició d'un model de valors integrista a un altre encara de contorns difusos, assistim a la història de tres personatges: Nogreh, el seu pare i un poeta.

Nogreh és una nena que, gràcies als canvis sofrits com a conseqüència de la invasió americana, té l'oportunitat d'integrar-se a l'escola. No obstant això, ha de fer-lo d'amagat, ja que ho té prohibit pel seu pare. Ella somia amb ser presidenta del seu país. En una metàfora massa òbvia i, per tant, mancada de força – més enllà del sentimentalisme carrincló –, Nogreh, en tant nena, representa el futur d'Afganistan, l'esperança en una democràcia on les dones gaudeixin de plens drets, mentre que el seu pare, en tant vell, simbolitza la tradició, la repressió de l'integrisme. Resultaria interessant recapacitar en si –tal com ens diuen els relats convencionals– els vells són sempre conservadors i els joves revolucionaris, en si hem de seguir creient aquesta idea de l'adult com ésser incapacitat per al canvi, per a la novetat, per a l'esperança. Perquè potser aquesta lògica perpetua l'estat de les coses, o almenys la nostra visió sobre elles. Quantes generacions hauran dit el mateix: «els nens són l'esperança del futur»? Igualment òbvia és la metàfora del canvi de vestimenta de

Nogreh i la relació que s'establix entre ella i el poeta, un antic refugiat que ha tornat a Afganistan. Tot això es converteix en un llast per a la pel·lícula, que no surt dels esquemes convencionals.

Al final, no obstant això, *A las cinco de la tarde* no és una pel·lícula optimista. Tot el contrari, és dura, desoladora, trista. El seu desenllaç no deixa lloc a l'esperança i sembla voler ser conseqüent amb la realitat afganesa. Aquesta és la sentència desoladora: a les cinc de la tarda. El mateix que en el poema *Llanto por Ignacio Sánchez Mejías* de Federico García Lorca –citada en el film pel poeta i que dona títol a la pel·lícula– Nogreh quedarà marcada per aquesta terrible hora i per la consciència que «lo demás era muerte y sólo muerte».

Fitxa tècnica

Equip tècnic

Direcció: Samira Makhmalbaf
Guió: Mohsen Makhmalbaf i Samira Makhmalbaf
Producció: Mohsen Makhmalbaf
Fotografia: Ebrahim Ghafari i Samira Makhmalbaf
Música: Mohammad Reza Darvishi
Muntatge: Mohsen Makhmalbaf
Nacionalitat: Iran i França
Any: 2003
Durada: 105 min.

Equip Artístic

Agheleh Rezaie (Nogreh)
Abdolgani Yousefrazai (Father)
Razi Mohebi (Poet)
Marzieh Amiri (Leylumah)

Filmografia

2000
La pizarra
1998
La manzana